ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 113, Şubat 2021, s. 249-267

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.48926>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

17.01.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date

28.02.2021

Öğr. Gör. Yunus TUNÇ

Iğdır Üniversitesi, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Çocuk Gelişimi

yunustunc_49@hotmail.com

Orcid: 0000-0003-0762-9728

Prof.Dr. Remzi Yavaş KINCAL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

rkincal@comu.edu.tr

Orcid: 0000-0002-6258-393X

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YANSITICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE ÖZ YETERLİK İNANÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Öz

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada, tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Iğdır’da görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmayarak evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada veriler, Semerci (2007) tarafından geliştirilen “Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE)” ölçeği, Tepe ve Demir (2012) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları” ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler ve Spearman Rank korelasyon testinden yararlanılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve öz yeterlik inançları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

¹ Bu çalışma, Yunus TUNÇ tarafından Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Prof. Dr. Remzi Y. KINCAL danışmanlığında yürütülen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri İle Öz Yeterlikleri İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yansıtıcı düşünme, öz yeterlik inancı, okul öncesi öğretmeni

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN REFLECTIVE THINKING TENDENCIES AND SELF-EFFICIENCY BELIEFS OF PRESCHOOL TEACHERS

Abstract

This study aims to examine the relationship between the reflective thinking tendencies and self-efficacy beliefs of preschool teachers. Correlational survey model was used in the study. The universe of the research consists of pre-school teachers who work in Igdir in the 2018-2019 academic year. In the study, the whole universe was tried to be reached regardless of sampling. The data of the study was collected by using the scales of “Teacher Reflective Thinking Disposition for Teachers and Teacher Candidates” developed by Semerci (2007) and “Self-efficacy Beliefs of Preschool Teachers” developed by Tepe and Demir (2012). Descriptive statistics and Spearman Rank correlation test were used to analyze the data. A moderate positive correlation was found between the reflective thinking tendencies and self-efficacy beliefs of pre-school teachers.

Keywords: Reflective thinking, self-efficacy belief, preschool teacher

GİRİŞ

Bilim ve teknolojiye gerçekleşen büyük çaplı değişimler, hızlı bir küreselleşmeyi de beraberinde getirmiş ve Endüstri 4.0 olarak adlandırılan yeni bir üretim devrimine yol açmıştır. Endüstri 4.0 ile birlikte eğitim, yaşam boyu öğrenme temelinde gerçekleşme imkânı bulmaktadır. Ortaya çıkan eğitim anlayışı davranışçılık gibi skolastik eğitim anlayışlarını reddetmekte, onun yerine bilgiyi dönüştürebilen ve disiplinlerarası ilişkiler kurabilen yapılandırmacı eğitim yaklaşımını kabul etmektedir (Şahin, 2018). Yapılandırmacılık, bilgi ve öğrenme kavramlarını birleştiren, özünde bilginin oluşturulmasını ve uygulanmasını temele alan bir kuramdır (Demirel, 2010). Ayrıca bu yaklaşımda, öğrenmeler deneyimlere bağlıdır ve bilgiler arası ilişkiler kurmak önemli görülmektedir (Akınoğlu, 2011).

Yapılandırmacı eğitim sürecinde, öğrencilerden öğrendikleri bilgileri uygulamaya aktarmaları beklenmektedir. Öğrenciler bu süre zarfında yaşamış oldukları deneyimler sayesinde, yansıtıcı düşünme becerisini kazanmaktadırlar. Yansıtma kavramı, bireyin yeni bilgiler edinirken geçmiş deneyimlerini ardışık olarak kullandığı bilişsel bir süreçtir. Yansıtıcı düşünme ise kişinin öğrenme esnasında veya öğrenmenin gerçekleşmesinden sonra edindiği deneyimlerden yola çıkarak, yeni girdiler için kendi öğrenme durumunu kontrol etme ve öz değerlendirme yapma sürecidir (Uygun & Çetin, 2014). Yansıtıcı düşünme, önceden kestirilemeyen ve karmaşık durumlarda başarıyı sağlayan temel becerilerdendir. Yansıtıcı düşünme, yeni ve farklı düşünceler üretmesiyle yaratıcı düşünmeyle, kişinin kendisini sorgulayıp değerlendirmesiyle eleştirel düşünmeyle, önceki deneyimlerinden faydalanması ve kendi öğrenmesinden sorumlu olmasıyla da biliş-üstü düşünmeyle ilişkili bir düşünme becerisidir (Yıldız, 2013). Yansıtıcı düşünmenin diğer düşünme tarzlarıyla olan ilişkisi aslında bu düşünme tarzının çok geniş bir alanda gerçekleştiğini ve eğitim ortamlarında sıklıkla başvurulması gereken bir düşünme şekli olduğunu göstermektedir. Yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin

desteklenmesine yönelik birçok çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir (Adatepe, 2018; Aşkın Tekkol & Bozdemir, 2018; Aydemir & Kul, 2018; Baş & Beyhan, 2012; Bataineh, El Karasneh & Barakat, 2007; Choy, Yim & Tan, 2017; Collin & Karsenti, 2011; Elmalı & Balkan Kıyıcı, 2018; Ersözlü & Kazu, 2011; Karataş & Cengiz, 2016; Kheirzadeh & Sistani, 2018; Öztürk, 2018; Pazhoman & Sarkhosh, 2019; Yıldırım & Pınar, 2015; Qamar, Tasawar & Khan, 2017 Zahid & Khanam, 2019; Zembat, Yılmaz & İlçi Küsmüş, 2018).

Öz yeterlik inancı, Bandura (1997) tarafından ortaya atılmış ve öz değerlendirmeyi içeren bir kavramdır. Bu değerlendirme ile kişi, farklı kaynaklardan elde ettiği verilerle öz yeterlik inancını oluşturmaktadır. Kişi öz yeterlik inancını değerlendirebilmesi için bilişsel becerilerini kullanmalıdır. Bu bilişsel beceriler içerisinde özellikle analitik ve yansıtıcı beceriler dikkat çekmektedir (Kuiper, Murdock & Grant, 2010). Bandura öz yeterliği, kişinin belli bir performansı gösterebilmesi için performansı gerçekleştirecek bütün etkinliklerin başarılı olmasına yönelik kendisine ait yargısı olarak tanımlamıştır (Yenilmez, 2017). Senemoğlu (2015) ise kişinin farklı durumların üstesinden gelebilmesi için kendi kapasitesine yönelik algısı veya inancı olarak tanımlamıştır.

Bir konuda öz yeterlik inancı yüksek olan kişiler, o konu üzerinde daha istekli ve istikrarlı bir şekilde çaba gösterirler. Daha önemlisi kişi, öz yeterlik inancı sayesinde kendi deneyimlerinden öğrenmeyi gerçekleştirir (Bangs & Frost, 2012; Schunk, 2014). Bu nedenle bireylerin öz yeterlik inancı, davranışlarını etkileyen temel etkenlerden biridir (Bandura & Adams, 1977; Yoldaş, Yetim & Küçüköğlu, 2016). Öz yeterlik inancı ile ilgili olarak da alanyazında birçok çalışmanın olduğu görülmüştür (Benzer, 2011; Chan, 2008; Cheung, 2006; Eskici, 2013; Gençtürk, 2008; Koparan, Öztürk & Haşıl Korkmaz, 2011; Mulholland & Wallace, 2001; Okursoy, 2016; Say, 2005; Sünbül & Arslan, 2006; Tepe, 2011; Tschannen Moran & Hoy, 2007; Turcan, 2011; Zararsız, 2012).

Yansıtıcı düşünme ile öz yeterlik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakıldığında, Thoonen, Slegers, Oort, Peetsma & Geijsel (2011), öz yeterlikle yansıtma arasındaki ilişkiyi açıklarken, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, öğretmenlerin uygulamalarını ve uygulamalar sonrası yapmış oldukları yansımalarını etkileyen en güçlü motivasyon kaynağı olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma ortamı bağlamında bakıldığında ise öz yeterlik, çalışanların grup içi düşüncelerini ve uygulamalarını sorgulama gibi eleştirel yansıtıcı düşünebilmelerini etkilemektedir (Van Woerkom, Nijhof & Nieuwenhuis, 2002). Ayrıca Runhaar, Sanders ve Yang (2010), öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma konusundaki inançları, yansıtıcı düşüncelerini önemli ölçüde etkilediğini, ayrıca meslektaşlarından, öğrencilerinden ve yöneticilerinden olumlu geri bildirim almalarını sağladığını tespit etmişlerdir. Çuhadar (2011) bilişim teknolojileri öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada, yansıtıcı düşünme eğilimleriyle öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve yansıtıcı düşünmenin öz yeterlik inançlarını yordayan bir değişken olduğunu tespit etmiştir. Urhan (2013) tarafından Türkçe öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmada da benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Belirtilen bu çalışmalar neticesinde, yansıtıcı düşünmeyle öz yeterlik inançları arasında ilişkinin olabileceği ve yansıtıcı düşünmenin öz yeterlik inancını yordayan bir değişken olabileceği ön görülmektedir. Choy ve diğerleri (2017) ise Malezya'da yaptıkları çalışmada, yansıtıcı düşünmenin, öğretmenlerin öz yeterlik, öz değerlendirme ve öğretim farkındalıklarını etkilediği sonucuna varmışlardır. Araştırmadaki bir diğer sonuç ise yansıtıcı düşünmenin, öğretmenler arasında güven duygusunun ve özgüvenin gelişmesinde de önemli bir etken olduğudur.

Yapılan alan yazın taramasını ve içinde bulunduğumuz dijital çağın özellikleri dikkate alındığında, bireylerin alacakları eğitim ve sahip olacakları beceriler ön plana çıkmaktadır. Bireylerin, 21.yüzyıl becerileri olarak tanımlanan becerilere sahip olmalarında öğretmenlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Öğrencilerin eğitim hayatlarında rol model aldıkları ilk kişiler okul öncesi öğretmenleri olmakta, okul öncesi dönem çocuklarının gelişimsel özelliklerini dikkate aldığımızda ise bu dönemde görev yapan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimine sahip olmaları ve öğrencilerine de bu yönde model veya rehber olmaları beklenmektedir. Yansıtıcı düşünme eğilimiyle birlikte öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının da önemli olduğu, buna bağlı olarak da öğretmenlerin kendi yeterliklerinin farkında olmalarıyla düşünme eğilimlerini de değiştirebilecekleri söylenebilir. Bu çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ne düzeydedir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ne düzeydedir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu modelde; değişkenler arasında var olan değişimi veya varsa değişimin derecesi tespit edilir. Tarama yolu kullanılarak elde edilen ilişkiler bir neden sonuç ilişkisinin ötesinde, bir değişkendeki durumun bilinmesi durumunda diğer değişkenin kestirilmesi amaçlanır (Christensen, Johnson ve Turner, 2010; Creswell, 2017; Karasar, 2015). Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiye, korelasyon türü kullanılarak bakılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Iğdır'da bulunan 12 bağımsız anaokulunda, 90 ilkököl bünyesindeki anasınıfında ve 5 özel eğitim kurumunda (anaokulu, kreş ve gündüz bakım evleri) görev yapmakta olan 220 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem alınmayarak evrenin tümüne ulaşmaya çalışılmış ancak gönüllülük ilkesi gereği ulaşılan 195 okul öncesi öğretmeniyle araştırma gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda araştırma evreninin demografik özelliklerine ait betimsel istatistik sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

		f	%
Cinsiyet	Kadın	178	91.3
	Erkek	17	8.7
Okul Türü	Bağımsız Anaokulu	76	39.0
	Bünyesinde Anasınıfı	119	61.0
	Olan İlkokul		
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	132	67.7

	6-10 yıl	41	21.0
	11-15 yıl	15	7.7
	16-20 yıl	4	2.1
	21 yıl ve üzeri	3	1.5
Eğitim Düzeyi	Ön Lisans	36	18.5
	Lisans	156	80.0
	Lisansüstü	3	1.5
Yaş	18-22	18	9.2
	23-27	99	50.8
	28-32	38	19.5
	33-37	32	16.4
	38 ve Üzeri	8	4.1
Kurum Sektörü	Devlet (Kamu)	169	86.7
	Kurumu		
	Özel Kurum	26	13.3
Toplam		195	100.0

Tablo 1'e bakıldığında, çalışmaya katılan öğretmenlerin % 91,3'ü kadın öğretmenlerden, %8,7'si ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Tabloya bakıldığında, çalışmaya katılan öğretmenlerin %39' u bağımsız anaokullarında, %61'i ise ilkokul bünyesindeki anasınıflarında görev yaptıkları görülmektedir. Tablo incelendiğinde %67,7 ile en yüksek frekansı mesleki kıdemleri 0-5 yıl arasında olan öğretmenlerin oluşturduğu, en düşük frekansın ise %1,5 ile 21 ve üzeri mesleki kıdemlilerden oluşturmaktadır. Tabloda öğretmenlerin yüksek bir oranla (%80.0) lisans mezunu, %18.5'i ön lisans ve çok düşük bir oranla (%1.5) da lisansüstü mezunu oldukları görülmektedir. Tablo incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin % 9.2'si 18-22, %50.8'i 23-27, %19.5'i 28-32, %16.4'ü 33-37 ve %4.1'i ise 38 ve üzeri yaş aralıklarında oldukları görülmüştür. Tabloya bakıldığında, çalışmaya katılan öğretmenlerin %86,7'si devlet (kamu) kurumunda ve %13,3'ü ise özel kurumda çalıştığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları; geçerlik ve güvenilirliği Semerci (2007) tarafından yapılan "Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE)" ölçeği ve geçerlik ve güvenilirliği Tepe ve Demir'in (2012) yapmış olduğu "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları" ölçekleridir.

Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (Yande) Ölçeği

Ölçek Çetin Semerci (2007) tarafından hazırlanmıştır. Ölçek 20'si olumsuz, 15'i olumlu olmak üzere toplam 35 maddeden oluşmuştur. Ölçek 5'li likert tipindedir. Ölçek aynı zamanda 7 faktörden oluşmaktadır. Faktörlere verilen temalar sırasıyla şu şekildedir: Sürekli ve amaçlı düşünme (7 madde), açık fikirlilik (6 madde), sorgulayıcı ve etkili öğretim (5 madde), öğretim sorumluluğu ve bilimsellik (5 madde), araştırmacı (6 madde), öngörülü ve içten olma (4 madde) ve son olarak da mesleğe bakış (2 madde). Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik kat sayıları sırasıyla; .794, .712, .747, .776, .742, .668 ve .357 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinde ise güvenirlik kat sayısı .908'dir (Semerci, 2007). Bu çalışmada ise sırasıyla; .550, .719, .575,

.517, .686, .660 ve .582 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinde ise güvenirlik kat sayısı .846'dır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Ölçeği

Ölçek, Duygu Tepe & Kamile Demir (2012) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının tespiti için hazırlanmıştır. Ölçek, altı alt boyuttan ve otuz yedi maddeden oluşmaktadır. Ölçeğe ait alt boyutlar ve madde sayıları şu şekildedir: Öğrenme Öğretme Süreci (9 madde), İletişim Becerileri (7 madde), Aile Katılımı (5 madde), Planlama (6 madde), Öğrenme Ortamlarının Düzenlenmesi (5 madde), Sınıf Yönetimi (5 madde). Aynı zamanda ölçek 5'li likert tipli olarak hazırlanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik kat sayıları; birinci alt boyutta .91, ikinci alt boyutta .90, üçüncü alt boyutta .90, dördüncü alt boyutta .87, beşinci alt boyutta .88 ve altıncı alt boyutta ise .87 olarak belirlenmiştir (Tepe & Demir, 2012). Bu araştırmada ise sırasıyla; .900, .875, .880, .838, .898 ve .868 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinde ise güvenirlik kat sayısı .962'dir.

Tablo 2. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Ölçeği ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinin Puanlanması*

$\bar{X}$	Öz Yeterlik İnanç Düzeyi	Yansıtıcı Düşünme Eğilim Düzeyi
1.00-1.50		Çok Düşük
1.51-2.50		Düşük
2.51-3.50		Orta
3.51-4.50		Yüksek
4.51-5.00		Çok Yüksek

Tablo 2'ye göre öz yeterlik inanç ve yansıtıcı düşünme düzeyleri; çok düşük (1.00-1.50), düşük (1.51-2.50), orta (2.51-3.50), yüksek (3.51-4.50) ve çok yüksek (4.51-5.00) şeklinde belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS-22 istatistik programı kullanılarak elde edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve öz yeterlik inançlarına ait düzeyleri ortaya çıkarmak için madde bazında betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerini ve öz yeterlik inançlarını yansıtan puanların normal dağılıma uygun olup olmadığına Shapiro-Wilk testi ile bakılmış $p < .05$ 'e göre puan dağılımlarının normal dağılmadığı görülmüştür. Verilerin dağılımının normal olmaması nedeniyle ortalama puanlar yerine medyan değerleri verilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiye Spearman Rank korelasyon analizi ile bakılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimi ve öz yeterlik inançları ölçeklerine verdikleri cevaplara ilişkin sonuçlar, Tablo 3.'te sunulmuştur.

Tablo 3. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Düzeylerine İlişkin Bulgular*

YANDE Ölçeğinin Alt Boyutları		Çok Düşük (1.00-1.50)	Düşük (1.51-2.50)	Orta (2.51-3.50)	Yüksek (3.51-4.50)	Çok Yüksek (4.51-5.00)	Medyan
Sürekli ve Amaçlı Düşünme	<i>f</i>	0	0	7	113	75	4.43
	%	0	0	3.6	57.9	38.5	
Açık Fikirlilik	<i>f</i>	0	0	4	29	162	5.00
	%	0	0	2.0	15.0	83.0	
Sorgulayıcı ve Etkili Öğretim	<i>f</i>	0	0	2	38	155	4.80
	%	0	0	1.0	19.5	79.5	
Öğretim Sorumluluğu ve Bilimsellik	<i>f</i>	0	0	14	78	103	4.60
	%	0	0	7.2	40.0	52.8	
Araştırmacı	<i>f</i>	0	3	13	101	78	4.50
	%	0	1.5	6.6	51.9	40.0	
Öngörülü ve İçten Olma	<i>f</i>	0	5	16	104	70	4.50
	%	0	2.6	8.2	53.3	35.9	
Mesleğe Bakış	<i>f</i>	1	4	23	79	88	4.50
	%	0.5	2.0	11.8	40.6	45.1	
Toplam	<i>f</i>	0	0	1	82	112	4.54
	%	0	0	0.5	42.0	57.5	

Tablo 3 incelendiğinde elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin genelinin, değerlendirme ölçütüne göre 57,5'lik bir yüzde ile “çok yüksek” olduğu belirlenmiştir. Medyan değerine bakıldığında da okul öncesi öğretmenlerinin, yansıtıcı düşünme eğilimlerinin “çok yüksek düzeyde” olduğu söylenebilir ($f=112$, $\%=57.5$, $Mdn.=4.54$).

Okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimi ölçeğinin alt boyutlarına bakıldığında alt boyutların medyan değerlerine göre genel olarak “yüksek düzeyde” bir eğilimin olduğu belirlenmiştir. Alt boyutların ölçekten aldıkları puanlara göre frekans, yüzde ve medyan değerleri şu şekildedir: Sürekli ve amaçlı düşünme ($f=113$, $\%=57.9$, $Mdn.=4.43$), Açık fikirlilik ($f=162$, $\%=83.0$, $Mdn.=5.00$), Sorgulayıcı ve etkili öğretim ($f=155$, $\%=79.5$, $Mdn.=4.80$), Öğretim sorumluluğu ve bilimsellik ($f=103$, $\%=52.8$, $Mdn.=4.60$), Araştırmacı ($f=101$, $\%=51.9$, $Mdn.=4.50$), Öngörülü ve içten olma ($f=104$, $\%=53.3$, $Mdn.=4.50$) ve Mesleğe bakış ($f=88$, $\%=45.1$, $Mdn.=4.50$). Alt boyutların düzeylerine bakıldığında medyan değerinin en yüksek olduğu alt boyutun “Açık Fikirlilik”, en düşük değerin ise “Sürekli ve Amaçlı Öğrenme” alt boyutunda olduğu görülmüştür.

Tablo 4. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Düzeylerine İlişkin Bulgular*

Öz Yeterlik İnançları Ölçeğinin Alt Boyutları		Çok Düşük (1.00-1.50)	Düşük (1.51-2.50)	Orta (2.51-3.50)	Yüksek (3.51-4.50)	Çok Yüksek (4.51-5.00)	Medyan
Öğrenme-Öğretme Süreci	<i>f</i>	0	0	2	78	115	
	<i>%</i>	0	0	1.0	40.0	59.0	4.67
İletişim Becerileri	<i>f</i>	0	0	5	50	140	
	<i>%</i>	0	0	2.6	25.7	71.7	4.86
Aile Katılımı	<i>f</i>	0	6	33	79	77	
	<i>%</i>	0	3.1	16.9	41.0	39.0	4.20
Planlama	<i>f</i>	0	0	11	105	79	
	<i>%</i>	0	0	5.6	53.8	40.6	4.50
Öğrenme Ortamı Düzenleme	<i>f</i>	0	1	15	84	95	
	<i>%</i>	0	0.5	7.8	43.1	48.6	4.40
Sınıf Yönetimi	<i>f</i>	0	0	18	93	84	
	<i>%</i>	0	0	9.2	47.6	43.2	4.40
Toplam	<i>f</i>	0	0	7	94	94	
	<i>%</i>	0	0	3.6	48.2	48.2	4.49

Tablo 4 incelendiğinde elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının genelinin, değerlendirme ölçütüne göre 96,4'lük bir yüzde ile “yüksek” olduğu görülmüştür. Bununla birlikte verilerin dağılımının normal olmaması nedeniyle ortalama puanlar yerine medyan değerleri verilmiştir. Medyan değerine bakıldığında da okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının “yüksek düzeyde” olduğu söylenebilir ($f=188$, $\%=96.4$, $Mdn.=4.49$). Ortaya çıkan bu sonuca göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının “yüksek düzeyde” olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi öğretmenleri öz yeterlik inançları ölçeğinin alt boyutlarına bakıldığında alt boyutların medyan değerlerine göre genel olarak “yüksek düzeyde” bir öz yeterlik inancı olduğu belirlenmiştir. Alt boyutların ölçekten aldıkları puanlara göre frekans, yüzde ve medyan değerleri şu şekildedir: Öğrenme öğretme süreci ($f=115$, $\%=59.0$, $Mdn.=4.67$), İletişim becerileri ($f=140$, $\%=71.7$, $Mdn.=4.86$), Aile katılımı ($f=79$, $\%=41.0$, $Mdn.=4.20$), Planlama ($f=105$, $\%=53.8$, $Mdn.=4.50$), Öğrenme ortamı düzenleme ($f=95$, $\%=48.6$, $Mdn.=4.40$), Sınıf yönetimi ($f=93$, $\%=47.6$, $Mdn.=4.40$). Alt boyutların düzeylerine bakıldığında medyan değerinin en yüksek olduğu alt boyutun “İletişim Becerileri”, en düşük değer ise “Aile Katılımı” alt boyutunda olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin iletişim becerilerinin yüksek olmasıyla birlikte öğrenme öğretme sürecini etkili bir şekilde kullandıklarını söyleyebiliriz. Aile katılımı okul öncesi eğitimde önemli yer tutmaktadır. Ancak çalışmada öğretmenlerin aile katılımına yönelik öz yeterlik inançları diğer alt boyutlara göre düşük çıkmıştır. Bu da öğretmenlerin aile katılımına yeteri kadar yer vermediklerini göstermektedir.

Tablo 5. Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) İle Öz Yeterlik İnanç Düzeyleri Arasındaki İlişki - Korelasyon Analizi Sonuçları

		Toplam Yansıtıcı Düşünme Eğilimi YANDE	Sürekli ve amaçlı düşünme	Açık fikirlilik	Sorgulayıcı ve etkili öğretim	Öğretim sorumluluğu ve bilimsellik	Araştırmacı	Öngörü ve içten olma	Mesleğe bakış
Toplam Öz Yeterlik İnanıcı	r	.529	.440	.320	.345	.505	.398	.475	.158
	p	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.027*
Öğrenme öğretme süreci	r	.490	.417	.258	.286	.505	.372	.447	.157
	p	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.029*
İletişim becerileri	r	.423	.296	.241	.247	.389	.342	.394	.056
	p	.000*	.000*	.001*	.001*	.000*	.000*	.000*	.437
Aile katılımı	r	.418	.386	.305	.273	.369	.233	.377	.119
	p	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.001*	.000*	.096
Planlama	r	.454	.405	.202	.272	.413	.328	.406	.209
	p	.000*	.000*	.005*	.000*	.000*	.000*	.000*	.003*
Öğrenme ortamlarının düzenlenmesi	r	.467	.356	.266	.266	.471	.396	.415	.132
	p	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.065
Sınıf Yönetimi	r	.431	.322	.275	.328	.431	.395	.365	.120
	p	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*	.095

Not: *= p<.05

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin toplam yansıtıcı düşünme eğilimleri (YANDE) ve alt boyutları ile toplam öz yeterlik inançları ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Rank korelasyon katsayısına bakılmıştır. Analiz sonucuna göre okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür [$r(195) = .529$; $p < .05$].

Her iki ölçeğin alt boyutları arasında da pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür ($p < .05$). Sadece yansıtıcı düşünme eğiliminin “mesleğe bakış” alt boyutu ile öz yeterlik inancının “iletişim becerileri”, “aile katılımı”, “öğrenme ortamlarının düzenlenmesi” ve “sınıf yönetimi” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p > .05$). Alt boyutlar açısından tabloda verilen istatistiksel sonuçlar içerisinde en yüksek korelasyon “öğretim sorumluluğu ve bilimsellik” ile “öğrenme ve öğretme süreci” alt boyutları arasında olduğu görülmüştür ($r = .505$). En düşük korelasyon ise “mesleğe bakış” ile “öğrenme-öğretme süreci” alt boyutları arasında olduğu tespit edilmiştir ($r = .157$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada ilk olarak okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin hangi düzeyde olduğu irdelenmiştir. Araştırma sonucunda, çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yansıtıcı düşünme eğiliminin alt boyutlarına bakıldığında ise bütün alt boyutlarda çok yüksek bir düzeyde oldukları görülmüştür. Çalışmanın bu sonucunu destekleyen ve farklı branşlara sahip öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yönelik yapılmış birçok çalışma mevcuttur. Güvenç (2012) sınıf öğretmenlerine yönelik yapmış olduğu çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerini yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Adatepe (2018) de beden eğitimi öğretmen adaylarına yönelik yapmış olduğu çalışmasında, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini yüksek olarak belirtmiştir. Aydın ve Çelik (2013) ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmalarında yüksek düzeyde bir yansıtıcı eğilim tespit etmişlerdir. Bu çalışmaların dışında yansıtıcı düşünme eğiliminin yüksek düzeyde olduğu (Ağaoğlu, Ağaoğlu & Kargün, 2016; Çam Aktaş, 2016; Çınar, 2016; Çiçek, 2018; Keskinçilic Yumuşak, 2017; Köstekçi, 2016; Levent & Uçar, 2017; Öztürk, 2018; Tican & Taşpınar, 2015; Uluçınar Sağır & Bertiz, 2016; Yıldırım, 2017; Yılmaz, 2017), orta düzeyde olduğu (Aşkın Tekkol & Bozdemir, 2018; Erdoğan & Şengül, 2014; Gedik vd. , 2014) ve düşük düzeyde (Alp, 2007; Baki vd. , 2012; Şahan & Kalkay, 2011) olduğu çalışmalar alanyazında mevcuttur.

Araştırmanın bir diğer değişkeni, okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inancı değişkenidir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının ve alt boyutlarının “yüksek” düzeyde olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönemi ve bu dönemdeki eğitim sürecini göz önüne aldığımızda, okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının yüksek olması olumlu olacaktır. Okulda yüksek öz yeterlik inancına sahip öğretmenlerin olması hem öğrenciler hem de okul iklimi üzerinde olumlu etkiler yaratabilmektedir. Öğretmenlerin öz yeterlik inançları yüksek olduğunda meslekleriyle ilgili yaşanan problemleri daha çabuk çözmekte, düşük olduğunda ise meslekleri ile ilgili daha fazla yetersizlik kaygısı yaşamaktadırlar (Tschannen Moran & Woolfolk Hoy, 2001). Öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının yüksek ve çok yüksek çıktığı (Akkuş, 2013; Altıntaş & Tansrıseven, 2017; Altun, 2015; Arastaman, 2013; Aslan & Kalkan, 2018; Ayra & Kösterelioğlu, 2015; Buluç & Demir, 2015; Bümen & Özaydın, 2013; Can & Uluçınar Sağır, 2018; Çelik, 2017; Çiçek, 2018; Demir, 2018; Dolapçı & Yıldız Demirtaş, 2016; Döş & Özdemir Doğan, 2016; Eker, 2014; Gökyer & Bakcak, 2018; Ilgaz, Bülbül & Çuhadar, 2013; Karakuş, 2017; Kavrayıcı & Bayrak, 2016; Nazıf Toy & Duru, 2016; Özkurt & Erben Keçici, 2017; Soysal, 2014; Şahin, Gökkurt & Soylu, 2014; Şimşek, 2016), orta düzeyde çıktığı (Akdere, 2012; Aktaş & İşigüzel, 2014; Aldan Karademir, 2013; Ateş, 2016; Ateş & Cevher Kalburan, 2016; Doğan, 2013; Güvenç, 2011; İlkay, 2017; Taşkın & Hacıömeroğlu, 2010; Uysal & Kösemen, 2013) çalışmalar alanyazında mevcuttur.

Çalışmada elde edilen son bulguya göre, okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları genel puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur. Çalışmanın bu sonucunu destekler nitelikte çalışmaların olduğu görülmektedir. Thoonen ve diğerleri (2011) öz yeterlik ile yansıtma arasındaki ilişkiyi açıklarken, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının öğretmenlerin uygulamalarını ve uygulamalar sonrası yapmış oldukları yansımaları etkileyen en güçlü motivasyon kaynağı olduğunu gözlemlemişlerdir. Çalışma ortamı bağlamında bakıldığında ise, öz yeterlik; çalışanların grup içi düşüncelerini ve uygulamalarını sorgulama gibi eleştirel yansıtıcı düşünebilmelerini

etkilemektedir (Van Woerkom vd. , 2002). Ayrıca Runhaar ve diğerleri (2010), öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma konusundaki inançları, yansıtıcı düşüncelerini önemli ölçüde yansıttığını ve meslektaşlarından, öğrencilerinden ve yöneticilerinden olumlu geri bildirim almasını sağladığını tespit etmişlerdir. Çuhadar (2011) bilişim teknolojileri öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada, yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varmıştır. Çiçek (2018) beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarıyla yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öz yeterlik inançları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki tespit etmiştir.

Dijital çağın özellikleri dikkate alındığında; düşünme becerileri (eleştirel, yansıtıcı, yaratıcı, analitik, bilişimsel), liderlik, girişimcilik, teknoloji ve medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, kendi yeterliklerinin farkında olma ve dünya vatandaşı olma gibi becerilere bu çağın bireylerinin sahip olmaları beklenmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan yansıtıcı düşünmenin ve öz yeterliğin, içerisinde bulunduğumuz çağda bireylerin sahip olmaları gereken temel beceriler içerisinde olduklarını söyleyebiliriz. Bu bakımdan bu iki kavram arasında bir ilişkinin varoluşu önemli görülmektedir. İnsanlar eyleme geçmeden ya da bir problem ile karşılaştıklarında, problemin üstesinden gelebilmek için kendi yeterliklerini düşünürler ve değerlendirirler. İşte buradaki yeterliklere ya da becerilere yönelik olan inancı oluşturan durum öz yeterlik inancıdır. Öz yeterlik inancının yüksek olması durumunda problemin üstesinden gelebilmek için çaba harcanmakta, düşük olması durumunda ise problemi kabullenme ve kişide yılgınlık yaşanabilmektedir. Bu durumun da başarısızlığa sebep olacağı göz ardı edilmemelidir. Düşünme becerilerinin önemli olduğu bu çağda, bireylerin kendi yeterliklerine olan inançlarının yüksek olması, daha olumlu bir düşünme eylemi gerçekleştirmelerini sağlayacaktır. Buna bağlı olarak çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin hem yansıtıcı düşünme eğilimlerinin hem de öz yeterlik inançlarının yüksek olması olumlu görülmektedir.

Araştırmacı, öğretmenlik mesleğine yönelik bilgi ve becerilere yönelik sorgulayıcı kişilik yapısına sahip olma, öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik farkındalığa sahip olma, problem çözme becerisine sahip olma, olay ve olgulara farklı bakış açılarıyla bakabilme, kendi yeterliklerinin farkında olma ve bu yeterliklere ilişkin yüksek inanca sahip olma gibi nitelikler öğretmenlerin deneyimleri bakımından yansıtıcı düşüncelerini gerektirmektedir. Çünkü kişinin yansıtıcı düşünebilmesini sağlayan temel etkenlerden biri deneyimleridir. Kişi deneyimlerine ve tecrübelerine güvenmelidir. Bunları iyi değerlendirip ele almalıdır. Değerlendirmenin sağlıklı olabilmesi için de kişinin kendisine olan inancının veya algısının yüksek olması önemlidir. Bu aşamada öz yeterlik inancı önemli yer tutmaktadır. Çalışmada her iki kavram arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olması olumlu olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca dijital çağın öğrenme ve öğretme uygulamaları, yapılandırmacı eğitim yaklaşımına uygun olarak tasarlanmakta ve yansıtıcı düşünme yapılandırmacı öğrenme sürecinin temel dayanaklarından. Ayrıca öğretmenlerin inançları, varsayımları, algıları ve motivasyon düzeyleri onların düşünce ve davranışlarıyla bağlantılıdır.

Öğretmenlerin inançlarının düzeyleri, öğretimi anlama ve organize etme yollarını belirlemede önemli bir durumdur. Bu durumun, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını artıran ve yansıtıcı düşünmeyle olan ilişkisini olumlu etkileyen bir etken olduğu düşünülmektedir. Ancak öğretmenlerin mesleğe bakışlarıyla öz yeterlik inançları arasında ilişkinin olmayışı, öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumlarının incelenmesi gerektiği sonucunu doğurmuştur. Özellikle okul öncesi öğretmenlerinin mesleklerine yönelik tutumlarının yüksek olması ve işlerini severek yapmaları beklenmektedir. Çünkü okul öncesi öğretmenleri, eğitim

kademelerinin temel taşları niteliğindedir. Okul öncesi öğretmenlerinin bu gibi özelliklerle donatılmış olmaları, öğrencilerin de bu özelliklere sahip olmalarını etkileyecektir. Bu yaş grubundaki öğrencilerin öğretmenlerini model aldıklarını göz önüne alırsak, yansıtıcı düşünme eğilimi gösteren ve öz yeterlik inancına sahip öğretmenlerin bu özelliklere sahip öğrenciler yetiştirmesi kaçınılmazdır. Bu bakımdan okul öncesi eğitiminin önemi dikkate alındığında, bu çalışmanın alan yazına katkıları olabileceği söylenebilir. Bu çerçevede konuyla ilgili olarak bazı önerilerde bulunulabilir. Bu öneriler;

1. Yansıtıcı düşünmenin geliştirilebilir bir beceri olduğu düşünüldüğünde, diğer eğitim kademelerinde de yansıtıcı düşünmeyi geliştiren yöntemlerin kullanılması önerilebilir.
2. Görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmelerini geliştirici ve öz yeterlik inançlarını artırıcı hizmet içi eğitimlerin verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adatepe, S. (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 503230)
- Ağaoğlu, Y. S. , Ağaoğlu, S. ve Kargün, M. (2016). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin değerlendirilmesi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 11(2), 269-281.
- Akdere, N. (2012). Türkiye’de öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri, eleştirel düşünme öğretimine yönelik tutumları ve öz yeterlik seviyeleri (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290570)
- Akinoğlu, O. (2011). Öğretim kuram ve modelleri. Ş. Tan (Ed.), Öğretim ilke ve yöntemleri içinde (ss. 143-194). Ankara: Pegem Akademi.
- Akkuş, H. (2013). Pre-Service secondary science teachers’images about themselves as science teachers. Journal of Baltic Science Education, 12(2), 249-260.
- Aktaş, T. ve İşigüzel, B. (2014). Yabancı dil öğretmenlerinin erken yaşta yabancı dil öğretimine ilişkin öz yeterlik algı düzeylerinin değerlendirilmesi. International Journal of Languages’ Education and Teaching, 3, 17-24.
- Aldan Karademir, Ç. (2013). Öğretmen adaylarının sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerinin öğretmen öz yeterlik düzeyine etkisi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 344730)
- Alp, S. (2007). İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünce üzerine bakış açıları (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 249164)
- Altıntaş, Y. D. ve Tanrıseven, I. (2017). Sınıf öğretmenlerinin problem kurma öz-yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi. Route Educational and Social Science Journal, 4(2), 33-42.
- Altun, T. (2015). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 421509)

- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz-yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2), 205-217.
- Aslan, M. ve Kalkan, H. (2018). Öğretmenlerin özyeterlik algılarının analizi. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16), 477-493.
- Aşkın Tekkol, İ. ve Bozdemir, H. (2018). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesi. Kastamonu Education Journal, 26(6), 1897-1907.
- Ateş, G. (2016). Akdeniz üniversitesi eğitim fakültesi öğretmen adayları ve Antalya’da görev yapan öğretmenlerin özyeterlik algılarının karşılaştırılması (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 436744)
- Ateş, Ö. ve Cevher Kalburan, N. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılım çalışmalarına yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 55, 62-88.
- Aydemir, U. ve Kul, M. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünce eğilimlerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. Kesit Akademi Dergisi, 4(13), 159-172.
- Aydın, M. ve Çelik, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 169-181.
- Ayra, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2015). Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin mesleki öz yeterlik algıları ile ilişkisi. Education Sciences, 10(1), 17-28.
- Baki, A. , Aydın Güç, F. ve Özmen, Z. M. (2012). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin incelenmesi. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 2(3), 59-72.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: Freeman.
- Bandura, A. ve Adams, N. E. (1977). Analysis of self-efficacy theory of behavioral change. Cognitive Therapy and Research, 4(1), 287-310.
- Bangs, J. ve Frost, D. (2012). Teacher self-efficacy, voice and leadership: towards a policy framework for education international. A report on an international survey of the views of teachers and teacher union officials. University of Cambridge Faculty of Education Education International Research Institute, England. Erişim adresi: https://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/teacher_self-efficacy_voice_leadership.pdf
- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2012). İngilizce dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2), 128-142.
- Bataineh, R. F. , El Karasneh, M. S. ve Barakat, A. A. (2007). Jordanian pre- service teachers’ perceptions of the portfolio as a reflective learning tool. Asia- Pacific Journal of Teacher Education, 35(4), 435-454.

- Benzer, F. (2011). İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının analizi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 280701)
- Buluç, B. ve Demir, S. (2015). İlk ve ortaokul öğretmenlerinin özyeterlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişki. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(1), 289-308.
- Bümen, N. T. ve Özaydın, T. E. (2013). Adaylıktan göreve öğretmen özyeterliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlardaki değişimler. Eğitim ve Bilim, 38(169), 109-125.
- Can, K. ve Uluçınar Sağır, Ş. (2018). Sınıf öğretmenlerinin biliş ötesi öğrenme stratejileri, özyeterlik algısı ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. International Journal of Social Sciences and Education Research, 4(1), 81-95.
- Chan, D. W. (2008). Teacher self-efficacy and successful intelligence among Chinese secondary school teachers in Hong Kong. Educational Psychology, 28(7), 735-746.
- Cheung, H. (2006). The measurement of teacher efficacy: Hong Kong primary inservice teachers. Journal of Education for Teaching, 32(4), 435-451.
- Choy, S. C. , Yim, J. S. C. ve Tan, P. L. (2017). Reflective thinking among preservice teachers: A Malaysian perspective. Issues in Educational Research, 27(2), 234-251.
- Christensen, L. B. , Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2010). Research methods, design, and analysis (11. bs.). Boston: Allyn and Bacon.
- Collin, S. ve Karsenti, T. (2011). The collective dimension of reflective practice: The how and why. Reflective Practice: International and Multidisciplinary Perspectives, 12(4), 569-581.
- Creswell, J. W. (2017). Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi (H. Ekşi, çev. ed.) İstanbul: EDAM Yayınları.
- Çam Aktaş, B. (2016). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin eleştirel okuma özyeterlik algısı ve yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(59), 1186-1202.
- Çelik, M. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemlerini kullanmaya yönelik özyeterliklerinin incelenmesi. Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 4(2), 124-134.
- Çınar, G. (2016). Öğretmen adaylarının düşünme stilleri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 442980)
- Çiçek, O. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmen öz-yeterlikleri arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 491279)
- Çuhadar, C. (2011, Mayıs). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve öğretmen özyeterlik algıları. 11th International Educational Technology Conference sunulan bildiri, İstanbul.

- Demir, Z. (2018). Müzik öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançlarının ve mesleğe yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Karadeniz teknik üniversitesi örneği (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 494304)
- Demirel, Ö. (2010). Eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Doğan, S. (2013). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların incelenmesi (Ağrı ili örneği) (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 327532)
- Dolapçı, S. ve Yıldız Demirtaş, V. (2016). Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algıları ve kaynaştırma eğitimine bakış açıları. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 13, 141-160.
- Döş, B. ve Özdemir Doğan, G. (2016). Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik özyeterlik algılarının incelenmesi. Journal of Human Sciences, 13(2), 2488-2503.
- Eker, C. (2014). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik inanç düzeyleri üzerine bir araştırma. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 162-178.
- Elmalı, Ş. ve Balkan Kıyıcı, F. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı düşünmeye ilişkin düşünceleri. İlköğretim Online, 17(3), 1706-1718.
- Erdoğan, F. ve Şengül, S. (2014). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi. Asya Öğretim Dergisi, 2(1(ÖZEL)), 18-30.
- Ersözlü, Z. N. ve Kazu, H. (2011). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerinin akademik başarıya etkisi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(1), 141-159.
- Eskici, M. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma ilişkin öz yeterlik algıları ile tutumları (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 336313)
- Gedik, H. , Akhan, N. ve Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri. Mediterranean Journal of Humanities, 4(2), 113-130.
- Gençtürk, A. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220053)
- Gökkyer, N. ve Bakcak, S. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin özyeterlik düzeyleri: Elazığ ili örneği. Turkish Journal of Educational Studies, 5(3), 82-98.
- Güvenç, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin özerklik destekleri ve mesleki öz-yeterlik algıları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17(1), 99-116.
- Güvenç, Z. (2012). Sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâları ile yansıtıcı düşünme becerileri arasındaki ilişki (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 322444)

- Ilgaz, G. , Bülbül, T. ve Çuhadar, C. (2013) Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 50-65.
- İlkay, N. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgilerine yönelik özyeterliklerinin incelenmesi (Sakarya üniversitesi örneği) (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 483083)
- Karakuş, İ. (2017). Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. Kesit Akademi Dergisi, 3(9), 361-377.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, F. Ö. ve Cengiz, C. (2016). Özel öğretim yöntemleri 11 dersinde gerçekleştirilen mikro-öğretim uygulamalarının kimya öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(2), 565-584.
- Kavrayıcı, C. ve Bayrak, C. (2016). Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(2), 622-657.
- Keskinkılıç Yumuşak, G. (2017). Yansıtıcı düşünmeye dayalı etkinliklerin bilimsel süreç becerilerinin gelişimine etkisi. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 11(1), 222-251.
- Kheirzadeh, S. ve Sistani, N. (2018). The effect of reflective teaching on iranian efl students' achievement: the case of teaching experience and level of education. Australian Journal of Teacher Education, 43(2), 143-156.
- Koparan, Ş. , Öztürk, F. ve Haşıl Korkmaz, N. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlik ve beden eğitimi yeterliklerinin incelenmesi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 52-61.
- Köstekçi, E. (2016). Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 448238)
- Kuiper, R. A. , Murdock, N. ve Grant, N. (2010). Thinking strategies of baccalaureate nursing students prompted by self-regulated learning strategies. Journal of Nursing Education, 49(8), 429-436.
- Levent, F. ve Uçar, M. (2017). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(42), 147-165.
- Mulholand, J. ve Wallace, J. (2001). Teacher induction and elementary science teaching: Enhancing selfefficacy. Teachinf and Teacher Education, 17(2), 243-261.
- Nazıf Toy, S. ve Duru, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlikleri ile kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlik inançlarının karşılaştırılması. Ege Eğitim Dergisi, 17(1), 146-173.
- Okursoy, F. T. (2016). Öğretmenlerin özyeterlik algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki (Tezsiz yüksek lisans projesi). Erişim Adresi: <http://acikerisim.pau.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11499/915/Fatma%20T%C3%BClaly%20Okursoy.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

- Özkurt, M. ve Erben Keçici, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile öğretim teknolojileri ve materyal tasarım becerileri arasındaki ilişki. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13, 286-302.
- Öztürk, M. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya Üniversitesi örneği) (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 503235)
- Pazhoman, H. ve Sarkhosh, M. (2019). The Relationship between iranian english high school teachers' reflective practices, their self-regulation and teaching experience. *International Journal of Instruction*, 12(1), 995-1010.
- Qamar, K. , Tasawar, A. ve Alamgir Khan, M. (2017). Gender differences in reflective practices of medical students for learning anatomy. *Pakistan Armed Forces Medical Journal*, 67(3), 361-65.
- Runhaar, P. , Sanders, K. ve Yang, H. (2010). Stimulating teachers' reflection and feedback asking: Aninterplay of self-efficacy, learning goal orientation, and transformational leadership. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1154-1161.
- Say, M. (2005). Fen bilgisi öğretmenlerinin öz-yeterlik inanışları (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189037)
- Schunk, D. H. (2014). Learning theories: an educational perspective. (Çev. Ed. M. Şahin), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Semerci, Ç. (2007). Öğretmen ve öğretmen adayları için yansıtıcı düşünme eğilimi (YANDE) ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 1352-1378.
- Senemoğlu, N. (2015). Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Soysal, M. R. (2014). Sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin öğretmenlik mesleği öz yeterlik inançları (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 370219)
- Sünbül, A. M. ve Arslan, C. (2006). Öğretmen yeterlilik ölçeğinin geliştirilmesi üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 217–231.
- Şahan, H. H. ve Kalkay, İ. (2011, Ekim). Öğretmen adaylarının sahip olduğu yansıtıcı düşünme eğilimleri. I. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sunulan sözlü bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Şahin, M. (2018, Mayıs). Endüstri 4.0 ve eğitimdeki yansımaları. VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresinde sunulan sözlü bildiri, Manisa.
- Şahin, Ö. , Gökkurt, B. ve Soylu, Y. (2014). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının matematik öğretimi özyeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 120-133.
- Şimşek, M. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik öz-yeterlik düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 435388)

- Taşkın, Ç. Ş. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Öğretmen özyeterlik inanç ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 63-74.
- Tepe, D. (2011). Okulöncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını belirleme ölçeği geliştirme (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 286745)
- Tepe, D. ve Demir, K. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ölçeği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(12), 137-158.
- Thoonen, E. E. J. , Slegers, P. J. C. , Oort, F. J. , Peetsma, T. T. D. ve Geijssel, F. P. (2011). How to improve teaching practices: the role of teacher motivation, organizational factors, and leadership practices. Educational Administration Quarterly, 47, 496-536.
- Tican, C. ve Taşpınar, M. (2015). The effects of reflective thinking-based teaching activities on preservice teachers' reflective thinking skills, critical thinking skills, democratic attitudes, and academic achievement. Anthropologist, 20(1,2), 111-120.
- Tschannen Moran, M. ve Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. Teaching and Teacher Education, 17, 783-805.
- Tschannen Moran, M. ve Woolfolk Hoy, A. (2007). The differential antecedents of self-efficacy beliefs of novice and experienced teachers. Teaching and Teacher Education, 23(6), 944-956.
- Turcan, H. G. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 294151)
- Uluçınar Sağır, Ş. ve Bertiz, H. (2016). Fen bilimleri öğretmenliği öğrencileri ve pedagojik formasyon fen grubu öğrencilerinin yansıtıcı düşünme becerilerinin karşılaştırılması. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 385- 404.
- Urhan, İ. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme ile öğretmen öz yeterlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi (Niğde üniversitesi örneği) (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 321871)
- Uygun, K. ve Çetin, T. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi. Researcher: Social Science Studies (RSSS), 2(3), 50-72.
- Uysal, İ. ve Kösemen, S (2013). Öğretmen adaylarının genel öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(2), 217-226.
- Van Woerkom, M. , Nijhof, W. J. ve Nieuwenhuis, L. F. (2002). Critical reflective working behaviour: A survey research. Journal of European Industrial Training, 26, 375-383.
- Yenilmez, K. (2017). Öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlikleri ve matematik öğretimine yönelik öz-yeterliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 324-322.
- Yıldırım, T. (2017). An examination of geography teachers' reflective thinking tendencies. International Journal of Higher Education, 6(6), 78-90.

- Yıldırım, T. ve Pınar, A. (2015). Coğrafya öğretiminde yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretimin öğrenci başarısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 281-299.
- Yıldız, Z. (2013). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin değerlendirilmesi (göller yöresi örneği) (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 339314)
- Yılmaz, N. (2017). 8. sınıf türkçe öğretmenleri ve öğrencilerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin belirlenmesi (Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi). <http://docs.neu.edu.tr/library/6588468234.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Yoldaş, C. , Yetim, G. ve Küçüköğlü, N. E. (2016). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 90-102.
- Zahid, M. ve Khanam, A. (2019). Effect of reflective teaching practices on the performance of prospective teachers. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 18(1), 32-43.
- Zararsız, N. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 319973)
- Zembat, R. , Yılmaz, H. ve İlçi Küsmüş, G. (2018, Nisan). Okul öncesi öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. II. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumunda sunulan sözel bildiri, Muğla.